

OPISKELIJAHUOLLON SELKIYTTÄMINEN BOVALLIUS- AMMATTIOPISTOSSA

Teija Kolehmainen

**Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Kolehmainen, Teija	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 16	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Opiskelijahuollon selkiyttäminen Bovallius-ammattiopistossa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Pietiläinen, Hannele		
Toimeksiantaja(t) Bovallius-ammattiopisto		
Tiivistelmä <p>Suomessa laki velvoittaa oppilaitoksia järjestämään opiskelijoille opiskelijahuoltopalveluita, joilla pyritään ylläpitämään ja edistämään opiskelijoiden henkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia. Opiskelijahuollon palveluita ovat mm. terveydenhuolto, taloudellisten tukien ohjaus ja neuvonta, apuvälineiden ja tulkin hankinta, asumisjärjestelyt, työllisyysneuvonta, koulutusjärjestelyt ja psykologipalvelut.</p> <p>Tässä työssä on perehdytty Bovallius-ammattiopiston opiskelijahuoltopalveluihin. Asiaa on selvitetty haastatteleamalla oppilaitoksen koulutusjohtajaa, kuntoutusohjaajaa, vastaavaa ohjaajaa ja luokanvalvojaa. Asiasta on keskusteltu myös useiden muiden työntekijöiden kanssa. Näiden saatujen tietojen perusteella on selkeytetty eri toimijoiden toimenkuvaa ja vastuualueita.</p> <p>Bovallius-ammattiopistossa opiskelijahuoltopalveluja organisoii kuntoutusohjaaja. Hän tekee yhteistyötä moniammatillisessa opiskelijahuoltoverkostossa, johon kuuluvat opiskelijan luokanvalvoja, luokkaohjaaja, asuntolanohjaaja, psykologi ja koulutusjohtaja.</p> <p>Oppilaitoksessa kokoontuu opiskelijahuoltovalveri kuukausittain. Palaverissa keskustellaan kulloinkin vuorossa olevan ryhmän opiskelijoiden opiskelu- ja asumistilanteesta, sekä vapaa-ajan sujumisesta. Jos opiskelijoilla on ongelmia, opiskelijahuoltoryhmä pyrkii yhteistyössä etsimään ratkaisuja niiden poistamiseen. Ellei ryhmän opiskelijoilla ole oppimista vaikeuttavia asioita, on palaverin luonne havainnoiva ja toteava. Palavereissa sovitaan jatkotoimenpiteistä, joilla oppimisen esteitä pyritään poistamaan, sekä vastuuhenkilöistä. Seurantapalaverissa tarkistetaan, että sovitut toimenpiteet on tehty ja todetaan, kuinka ne ovat opiskelijaa auttaneet.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Ammatillinen erityisopetus, opiskelijahuolto, tukipalvelut		
Muut tiedot		

Author(s) Teija Kolehmainen	Type of Publication Development project report	
	Pages 16	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Streamlining Student Health Services in Bovallius Academy		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) Hannele Pietiläinen		
Assigned by Bovallius Academy		
<p>Abstract</p> <p>The Finnish Law obliges educational institutions to arrange welfare services for students, in order to maintain and improve their mental and physical health, as well as their social well-being. Welfare services include health care, financial counselling, acquiring aids and interpreters, habitation arrangements, employment advice, educational arrangements and psychological services.</p> <p>This thesis considers student welfare services in Bovallius Academy. The research was conducted by interviewing the Director of Education, Rehabilitation Counsellor, homeroom teacher and a house master. In addition to the interviews, several school employees participated in informal discussions. The information gained in interviews and discussions was used to clarify the job descriptions and responsibilities of the different actors.</p> <p>In Bovallius Academy, these student welfare services are organised by a Rehabilitation Counsellor. She collaborates with a multi-professional network of experts in student welfare: homeroom teacher, counsel, house master, psychologist and Director of Education.</p> <p>A Student Welfare Team assembles once a month. In each session, a group of students' situation is addressed from several points of view: academic achievements, habitation arrangements, and how they are doing on their leisure time. If a student has problems in one or more area, the team tries to find solutions for these difficulties. If there are no acute problems, the nature of the meeting is observant and note-taking. If needed, a course of actions is agreed on, in order to remove any obstacles to studying. Tasks are assigned to responsible persons. In follow-up meetings, the team verifies that the actions are implemented and observes how they have helped the student.</p>		
Keywords Occupational Special Education, Student Welfare, Pupil Welfare, Support services		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	2
2. KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEEN SELKIYTTÄMINEN.....	3
3. OPISKELIJAHUOLTO	4
4. OPISKELIJAHUOLTO BOVALLIUS-AMMATTIOPISTOSSA.....	7
4.1. OPISKELIJAHUOLTORYHMÄ	8
4.2. OPISKELIJAHUOLLON SISÄVERKKO	9
4.3. OPISKELIJAHUOLLON ULKOVERKKO	12
4.4. YHTEISTYÖN KEINOT	13
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	14
6. LÄHTEET	15
7. LIITTEET.....	16

1. JOHDANTO

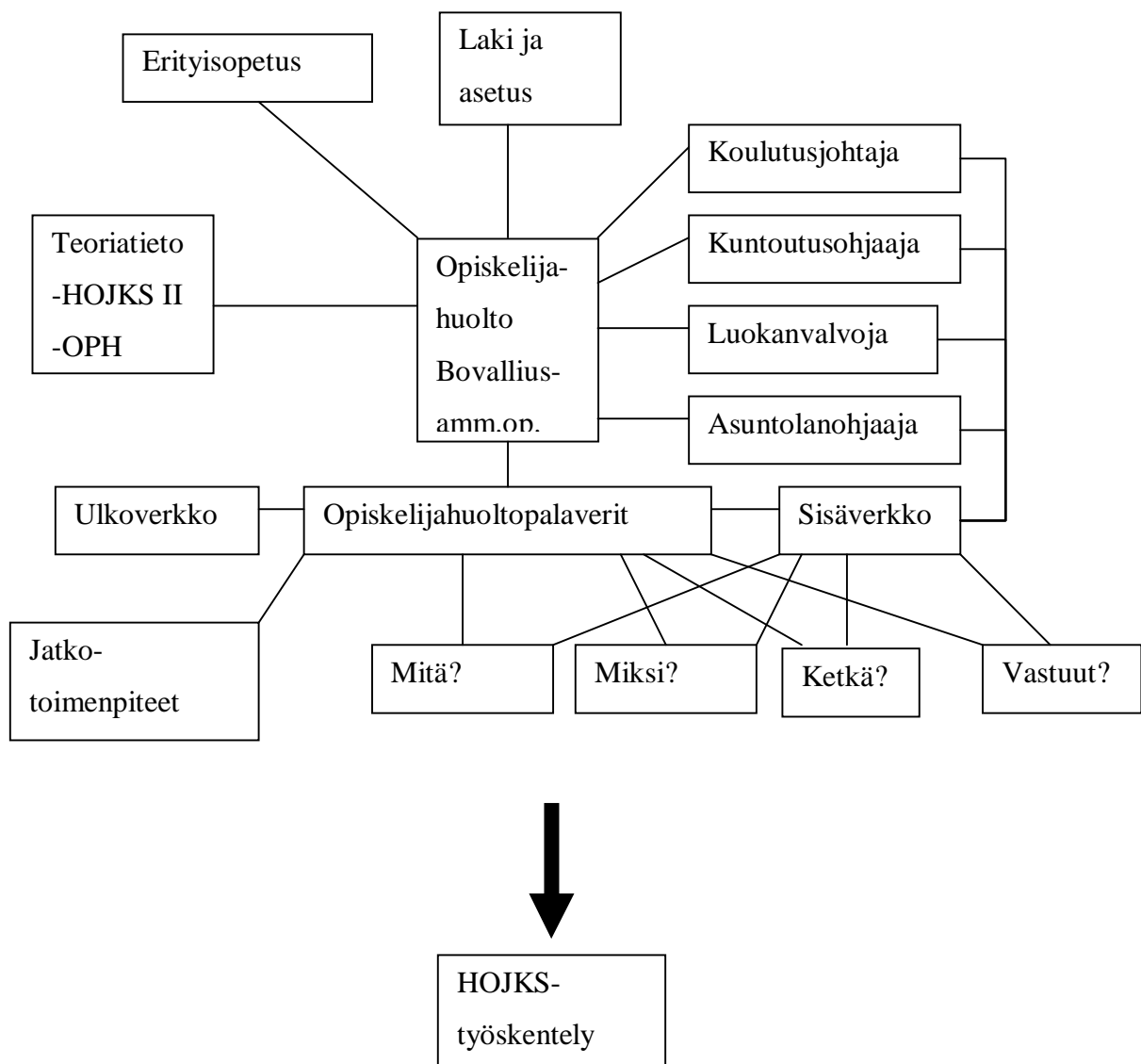
Työskentelen Bovallius-ammattiopistossa, joka on saanut tehtävän järjestää valmentavaa ja kuntouttavaa koulutusta sekä ammatillista peruskoulutusta erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Oppilaitoksen opiskelijamäärä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Tämä asettaa haasteita ja vaatimuksia järjestää oppilaitoksen palveluita uudelleen. Opintojeni alkuvaiheessa keskustelin koulutusjohtaja Anna-Liisa Mäki-Tikkalan kanssa opintoihini sisältyvästä kehittämishankkeesta. Halusin työni kehittää itseni ja samalla myös palvelevan organisaatiota, jossa työskentelen. Koulutusjohtajan esityksestä ja omasta kiinnostuksesta valitsin kehittämishankkeeni aiheeksi Bovallius-ammattiopiston opiskelijahuollon selkiyttämisen. Tavoitteena oli, että tutustun oppilaitoksen opiskelijahuoltoon ja kirkastan sen merkitystä sekä laadin toimintaohjeita erityisesti opiskelijahuoltopalaverien käytänteisiin.

Päästäkseni näihin tavoitteisiin tutustuin lakiin ammatillisesta koulutuksesta, joka antaa velvoitteet opiskelijahuollon järjestämiselle. Taustatietoa opiskelijahuollosta etsin myös opetushallituksen antamista tiedotteista ja teoksista, jotka käsittelevät opiskelijahuoltoa. Vierailin työtäni varten Kuhankosken erityisammattikoulussa, jossa perehdyin heidän, vastaavanlaisen erityisammattioppilaitoksen, opiskelijahuoltopalveluihin. Oman oppilaitoksen opiskelijahuollon järjestämiseen tutustuin lukemalla kaiken asiasta saatavilla olevan materiaalin. Tämän jälkeen haastattelin oppilaitoksemme koulutusjohtajaa, kuntoutusohjaajaa, vastaavaa ohjaajaa sekä luokanvalvojaa. Heiltä sain arvokasta tietoa käytännön tilanteista ja toimintatavoista. He toivat myös ilmi toimivia käytänteitä ja kehittämistä vaativia asioita. Keskustelin opiskelijahuollosta vapaamuotoisesti myös muiden ohjaajien sekä opettajien kanssa. Näin lisäksi arkipäivän tietoutta asiasta.

Opiskelijahuolto terminä on jo hieman vanhanaikainen ja nykyisin olisi ehkä parempi puhua opiskelijapalveluista, sillä juuri palveluitahan opiskelijalle tarjoamme ja järjestämme. Käytän kuitenkin tässä työssä sanaa opiskelijahuolto, sillä se on vielä toistaiseksi tutumpi termi ja näin varmistan, että kaikki asianosaiset tietävät mistä oikein on kysymys.

2. KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEEN SELKIYTTÄMINEN

Keskeinen asia opiskelijahuollossa on toimiva opiskelijahuoltoryhmän yhteistyö. Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti opiskelijahuoltopalaveriin. Tässä työssä pyrin löytämään toimintamallia Bovallius-ammattiopiston opiskelijahuoltopalavereiden kulkuun. Selvitän työssäni vastauksia kysymyksiin: mitä asioita opiskelijahuoltopalavereissa käsitellään, miksi palavereja pidetään, eli mitä niillä halutaan saavuttaa, ketkä palaveriin osallistuvat ja mitkä asiat ovat kenenkin vastuulla. Lopuksi palavereissa vielä sovitaan jatkotoimenpiteistä ja seurantapalavereista, mihin viitataan laatikossa ”jatkotoimenpiteet”.

KUVIO 1. Opiskelijahuolto Bovallius-ammattiopistossa

Kuviossa selvitän Bovallius-ammattiopiston tarjoamien opiskelijahuoltopalveluiden eri osa-alueiden suhteita toisiinsa. Opiskelijahuollon järjestämisestä määrätään laissa. Erityisopetuksen piirissä olevien opiskelijoiden opiskelijahuollosta on annettu vielä tarkempi määräys. Teoreettista tietoa opiskelijahuollon järjestämisestä olen saanut lukemalla Opetushallituksen antamia ohjeita ja muita painettuja lähteitä.

Opiskelijahuoltoon Bovallius-ammattiopistossa perehdyin haastattelemalla oppilaitoksen koulutusjohtajaa, kuntoutusohjaajaa, luokanvalvojaa ja asuntolan vastaavaa ohjaajaa. Kaikki he kuuluvat oppilaitoksen opiskelijahuollon sisäverkkoon, jonka tehtävät ja tarkan kokoonpanon selvitän myöhemmin tässä työssä. Opiskelijahuollon ulkoverkko tarkoittaa laajaa yhteistyöverkkoa, joka koostuu oppilaitoksen ulkopuolella toimivista asiantuntijoista. Ulkoverkon sisällön ja osuuden selvitän myöhemmin tässä työssä.

Koko opiskelijahuollon tehtävä on vedetty yhteen kuvion alaosaan olevaan laatikkoon, jossa sen todetaan olevan onnistunut HOJKS-työskentely. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen opiskelijan opetus suunnitella ja järjestää hänen henkilökohtaisia tarpeita vastaavaksi niin, että opiskelijan oppiminen on hänen omiin tavoitteisiinsa nähden mahdollisimman hyvää.

3. OPISKELIJAHUOLTO

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. (Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1998) Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa viitataan kansanterveyslaissa tarkoitettuun opiskelija-terveydenhuoltoon ja lastensuojelulain mukaisesti sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittaviin palveluihin. Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä edellä mainittuja palveluja järjestävien ja antavien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa ja antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluja. (Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1998)

Opiskelijahuollon tarkoituksena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. Opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen.

Opiskelijahuollon henkilökuntaa ovat yleensä mm. terveydenhoitaja, psykologi, sosiaalityöntekijä, lääkäri, opinto-ohjaaja ja asuntolanohjaaja. Opiskelijahuollon palveluita ovat mm. terveydenhuolto, taloudellisten tukien ohjaus ja neuvonta, apuvälineiden ja tulkin hankinta, asumisjärjestelyt, työllisyysneuvonta, koulutusjärjestelyt ja psykologipalvelut.

Opiskelijahuolto kuuluu kaikille koulu-yhteisössä toimiville. (Ikonen, 2003, 77.) Kuka tahansa oppilaitoksessa työssä oleva on velvollinen puuttumaan tilanteeseen, jossa huomaa opiskelijan olevan avun tai tuen tarpeessa. Ellei työntekijän omat tiedot tai taidot riitä tilanteen selvittämiseen, on hänen aina otettava yhteys johonkuhun muuhun työntekijään, joka voi auttaa opiskelijaa.

Opiskelijahuollolla pyritään ennaltaehkäisemään ja tunnistamaan oppimisen esteitä ajoissa. Tavoitteena on luoda opiskelijalle turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö. Esimerkiksi tupakoinnista ja päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä tulee oppilaitoksessa olla ennaltaehkäisevät toimintaohjeet. Oppilaitoksilla on oltava toimintasuunnitelma myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. (www.oph.fi)

Opiskelijahuoltoa toteutetaan yhteistyössä kodin kanssa. (Ikonen 2003,77.) Opiskelijan vanhempiin ollaan yhteydessä kaikissa opiskelijaa koskevissa muutoksissa. Vanhempien mielipidettä on tärkeää kuunnella. Jos vanhemmat eivät halua tai osaa ottaa kantaa nuorensa opiskelutilanteeseen, toimitaan oppilaitoksessa opiskelijan parhaan mukaan sillä tavoin kuin aiempi käytäntö on näyttänyt toimivalta tai mietitään moniammatillisessa opiskelijahuolto-palaverissa uusi toimintamalli kulloinkin kyseessä olevaan asiaan.

Opiskelijan siirtyminen oppilaitoksesta toiseen sujuu parhaiten, mikäli opiskelijalle tehdään hyvissä ajoin opiskelijan siirtymistä koskeva henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, josta myöhemmin tässä työssä käytetään lyhennettä HOJKS. SiirtoHOJKSissa ilmenee oppilaitoksen vaihtamisen kannalta oleelliset tiedot. Tällaisia ovat mm. aikaisemmat tukipalvelut, esimerkiksi terapiat, ja opetuksen mukauttaminen. Kun siirtoHOJKS on tehty yhdessä opiskelijan ja vanhempien kanssa ei tiedon kulku katkea missään vaiheessa, eikä kukaan joudu ongelmalliseen tilanteeseen opiskelijan tietosuoja-asioiden kanssa. (Ikonen 2003, 262–264)

Opiskelijahuollollista työtä tehdään oppilaitoksessa päivittäin. Osa asioista ratkaistaan tauoilla tai oppituntien jälkeen ilman sen suurempaa organisointia. Se ei kuitenkaan riitä. Opiskelijahuollon selkeän, joustavan ja tavoitteellisen toiminnan järjestämiseksi tarvitaan toimiva opiskelijahuoltoryhmä. Sen säännöllisestä ja riittävän useasti tapahtuvasta kokoontumisesta täytyy sopia jo lukuvuoden toimintaa suunniteltaessa. Opiskelijahuoltoryhmä on moniammatillinen tiimi, joka etsii ja pohtii yhdessä eri vaihtoehtoja toimia eri tilanteissa ja sopii vastuista. Opiskelijahuoltoryhmän tehtävä on tukea opettajaa ja vanhempia kasvatustyössä ja ohjata tarvittaessa koulun ulkopuolisen avun piiriin. (Ikonen 2003, 285)

Opiskelijahuoltoryhmän on sovittava yhteiset pelisäännöt toiminnalle ja kokouksien sujumiseksi. Tällaisia yhdessä sovittavia asioita ovat mm. opiskelijahuoltopalaverien tavoitteet, keitä palaverihin osallistuu, palaverien ajat ja tila, jossa niitä järjestetään, jäsenten roolit ja vastualueet. Palaverin onnistumiselle ja hedelmälliselle työlle on välttämätöntä että kokouksiin valmistaudutaan etukäteen, kokouksissa pyritään yksimielisyyteen ja kommunikointi on täsmällistä ja yksiselitteistä.

Laki ammatillisesta koulutuksesta säättää erityisopetuksessa oleville opiskelijoille vielä erikseen heidän tuekseen tarvittavista toimenpiteistä. Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen. (Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1998. 37 a § ja 38 §.)

4. OPISKELIJAHUOLTO BOVALLIUS-AMMATTIOPISTOSSA

Selvittääkseni opiskelijahuollon tilannetta Bovallius-ammattiopistolla keskustelin oppilaitoksen koulutusjohtajan, kuntoutusohjaajan, asuntolassa työskentelevien ohjaajien ja oppilaitoksen opettajien kanssa. Kaikissa käymissäni keskusteluissa tuli ilmi opiskelijahuollon kehittämisen ja selkiyttämisen tarve. Jokainen toi keskusteluihin pyyntöni mukaan oman katsontakantansa, mikä oli suuri rikkaus asiaan tutustuessa. Opiskelijahuoltotyö on hyvin vastuullista ja toisinaan erittäin haasteellista.

Bovallius-ammattiopistossa toimii opiskelijahuoltoryhmä, jonka tavoitteena on opiskelijoiden opiskelun ja kokonaiskuntoutuksen edistäminen sekä opintojen jälkeiseen työelämään ja itsenäiseen elämään sijoittumisen tukeminen. (Bovallius-ammattiopiston erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.)

Opiskelijat saavat erityisiä tuki- ja ohjauspalveluita koko opiskelunsa ajan ja jo ennen sitä. Opiskelija voi käydä tutustumiskäynnillä oppilaitoksessa perheensä, lähettävän koulun työntekijän tai tukihenkilön kanssa. Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua Bovallius-ammattiopistoon koulutuskokeilujakson aikana. Opiskelija tulee ennen haku-aikaa asumaan muutamaksi päiväksi oppilaitoksen asuntolaan ja hän osallistuu opetukseen eri aloilla oman kiinnostuksensa mukaan. Hänelle voidaan haluttaessa tehdä AAPEP-arviointi, jossa opiskelijan taitoja kartoitetaan. Kokeilujakso on molemmille osapuolille hyödyllinen. Siinä opiskelija pääsee tutustumaan oppilaitokseen ja oppilaitoksen työntekijät näkevät opiskelijan taidot ja voivat ohjata opiskelijaa hakeutumaan joko valmentavaan tai ammatilliseen koulutukseen. Työntekijät voivat myös arvioida etukäteen opiskelijan tuen tarpeita.

Opiskelun aikana opiskelijoita opettavat erityisopettajat, jotka ohjaavat ja neuvovat jokaista opiskelijaa henkilökohtaisesti. Opetus tapahtuu pienryhmissä ja se voidaan yksilöllistää ja mukauttaa opiskelijalle sopivaksi. Luokissa opettajien rinnalla työskentelee luokkaohjaajia, jotka ovat opiskelijoiden tukena ja apuna. Opettaja ja ohjaaja ovat opiskelijan käytettävissä myös työssäoppimisen aikana niin opiskelupaikkakunnalla kuin kotipaikkakunnallakin. (Heinonen, I. 2006)

Asuntolassa opiskelijan tukena ovat asuntolanohjaajat, joilta opiskelijan on mahdollista saada ohjausta tai apua arkisissa jokapäiväisissä tilanteissa kuten esimerkiksi pyy-

kinpesussa, oman huoneen siivoamisessa ja iltapalan valmistamisessa. Asuntolanohjaaja tutustuttaa opiskelijaa erilaisiin vapaa-ajan viettotapoihin ja harrastuksiin. Asuntolanohjaaja myös kyyditsee opiskelijaa tarvittaessa niin vapaa-ajan harrastuksiin kuin esimerkiksi asioimaan kaupungille tai saamaan terveyden- tai sairaanhoitopalveluita. (Hahtala, S. 2006)

Kuntoutusohjaaja huolehtii opiskelijan sosiaaliturvaan liittyvistä asioista. Hän on tiiviissä yhteistyössä opiskelijoiden vanhempiin, kotikuntiin ja muihin viranomaisiin. Kuntoutusohjaaja koordinoi koko opiskelijahuoltoa oppilaitoksen sisällä ja pitää yllä yhteyksiä oppilaitoksen ulkopuolelle. Kuntoutusohjaaja on tärkeässä osassa luokanvalvojan rinnalla opiskelijan siirtyessä työelämään opintojen jälkeen. Hän myös seuraa opiskelijoiden sijoittumista opintojen jälkeen. (Heinonen, I.2006)

Opiskelijaterveydenhoitaja käy oppilaitoksella säännöllisesti ja häneen voi ottaa tarvittaessa yhteyttä vastaanottoaikojen ulkopuolella. (Heinonen, I. 2006)

4.1. OPISKELIJAHUOLTORYHMÄ

Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu oppilaitoksessa pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Opiskelijahuoltopalaverit tulisi järjestää ennen seuraavan lukukauden alkamista, niin että ne palvelisivat opettajien hojks-työskentelelyä mahdollisimman hyvin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että elokuussa opintonsa aloittavien ryhmien opiskelijahuoltopalaverit on pidettävä syyslukukauden aikana ja tammikuussa aloittavien ryhmien palaverit kevätlukukauden aikana. Tulevaisuudessa hyvä käytäntö olisi se, että syksyn opiskelijahuoltopalavereille pidettäisiin seurantapalaverit kevätlukukaudella ja kevään opiskelijahuoltopalavereille seurantapalaverit syyslukukaudella. Näissä seurantapalavereissa olisi hyvä tuoda esiin ja kaikkien tietoon kuinka edellisissä palavereissa sovitut toimenpiteet ovat opiskelijaa auttaneet.

Opiskelijahuoltopalavereihin osallistuvat opiskelijahuollon perusryhmän jäsenet sekä ulkoryhmästä oppilaitoksen ulkopuolelta tuleva psykologi. Perusryhmä voi kokoontua

myös lyhyellä aikaviiveellä niin usein kuin on tarpeellista. Opiskelijahuoltoryhmän kokoonpano selvitetään edempänä.

Ennen opiskelijahuoltopalaveria opiskelijaryhmän luokanvalvoja yhdessä luokkaohjaajan kanssa sekä ryhmän vastaava asuntolanohjaaja täyttävät jokaisesta ryhmän opiskelijasta tilanearviointilomakkeen, jossa selvitetään opiskelijan sen hetkistä hyvinvointia ja osaamista. Näiden lomakkeiden pohjalta on helppo käydä keskustelua itse palaverissa. Lomakkeita täydennetään palaverissa kirjaamalla niihin yhteisesti sovitut toimenpiteet kunkin opiskelijan kohdalla. Lomakkeet auttavat luokanvalvojaa HOJKS-työskentelyssä palaverin jälkeen. Lomakkeet toimivat myös muistilistana tulevassa seurantapalaverissa. (Mäki-Tikkala, A-L. 2006) Lomakkeet liitteinä 2 ja 3.

Opiskelijahuoltoryhmässä käsitellään mm. seuraavanlaisia asioita:

- oppimisvaikeudet
- kiusaaminen
- syrjäytyminen ja sen ehkäisy
- työrauhaongelmat
- mielenterveysongelmat
- väkivaltatilanteet koulussa ja asuntolassa
- luvattomat poissaolot
- varkaudet ja näpistykset
- päihteiden käyttö
- perheongelmat (esimerkiksi perheväkivalta).

Ellei opiskelijoilla ole mitään vaikeuksia tai ongelmia, on palaverin luonne silloin havainnoiva ja toteava. (Pakarinen, P. 2006.)

Bovallius-ammattiopiston opiskelijahuoltoverkko koostuu seuraavasti:

4.2. OPISKELIJAHUOLLON SISÄVERKKO

Opiskelijahuollon sisäverkossa toimii opiskelijahuollon perusryhmä, jota täydentää tarvittaessa oppilaitoksen ulkopuolelta tulevat asiantuntijat.

Perusryhmä:

Luokanvalvojan tehtävänä on vastata opiskelijoiden HOJKSien laadinnasta. Hänen tulee olla perillä opiskelijan kokonaistilanteesta, johon kuuluvat muun muassa opintojen edistymisen seuranta ja arviointi. Luokanvalvojan tulee olla tietoinen yhdessä kuntoutusohjaajan kanssa opiskelijan taloudellisesta tilanteesta ja seurata asumisen sujumista tekemällä yhteistyötä asuntolanohjaajien kanssa. Luokanvalvojan tulee huolehtia yhdessä kuntoutusohjaajan kanssa, että opiskelijalle tehdään palvelusuunnitelma ja sitä päivitetään tarvittaessa. Luokanvalvoja on yleensä asiantuntija opiskelijan osaamisessa ja tietää minkälaisia opetuksen tukitoimia opiskelija tarvitsee. (Pakarinen, P. 2006.) Luokanvalvoja pitää yhteyttä opiskelijoiden vanhempiin tai huoltajiin opiskeluun liittyvissä asioissa. Luokanvalvoja on myös tiiviissä yhteistyössä asuntolanohjaajien kanssa opiskelijoiden arjen sujumiseen liittyvissä asioissa. Luokanvalvojan tehtävänä on kutsua koolle opiskelijahuoltoryhmä sekä esitellä kokouksessa opiskelijoiden edistyminen ja erityiset oppimista vaikeuttavat ongelmat. Jos opiskelijahuoltoryhmä täytyy kutsua koolle jonkin äkillisen tilanteen vuoksi, on kokouksen koollekutsuja silloinkin luokanvalvoja. Muu henkilöstö kertoo nopeaa puuttumista vaativasta asiasta luokanvalvojalle, joka sitten kutsuu palaveriin kaikki asianosaiset. Luokanvalvoja toimii opiskelijahuoltopalaverien puheenjohtajana.

Muut opiskelijaa opettavat *opettajat* seuraavat opintojen edistymistä ja antavat opiskelijahuoltoryhmän kokouksissa omat arvionsa kustakin opiskelijasta. Opiskelija saattaa käyttäytyä hyvin erilaisilla eri opettajien oppitunneilla mielenkiinnon vaihdellessa aihepiireittäin. Tämän vuoksi on hyvä tuoda esille laajempi näkemys opiskelijan tilanteesta.

Asuntolanohjaajat seuraavat opiskelijoiden edistymistä asumiseen, itsenäiseen elämään ja sosiaaliseen elämiseen liittyvissä taidoissa. Asuntolanohjaajat pitävät yhteyttä vanhempiin tai huoltajiin opiskelijan asumiseen, harrastamiseen ja terveyteen tai sairauteen liittyvissä asioissa. Esimerkiksi opiskelijoiden lääkkeiden jakamisen hoitavat asuntolanohjaajat. Etenkin iltaisin asuntolan työntekijä on saattamassa opiskelijaa tarvittaessa lääkäripalveluihin. Opiskelijahuoltoryhmän kokouksessa asuntolanohjaaja esittää arvionsa opiskelijoiden edistymisestä ja mahdollisista vaikeuksista.

Luokkaohjaajat toimivat tiiviissä yhteistyössä eri opettajien kanssa. Ohjaajilla on realistinen kuva opiskelijoiden taidoista, koska he ohjaavat joko yhtä tai muutamaa opiskelijaa kerralla. Ohjaajat kertovat palaverissa havainnoistaan kustakin opiskelijasta. Ohjaajat osallistuvat HOJKS-työskentelyyn opettajien kanssa.

Kuntoutusohjaaja vastaa opiskelijoiden sosiaaliturvaan ja kuntoutukseen liittyvistä asioista. Hän järjestää opiskelijoille tarvittavat tukipalvelut ja terapiat. Kuntoutusohjaaja toimii koordinoijana oppilaitoksen terveydenhoitajan vastaanotoilla ja saattaa opiskelijoita tarvittaessa lääkäripalveluihin. Hän toimii yhteyshenkilönä opiskelijahuoltoon liittyvissä asioissa oppilaitoksen sisällä, opiskelijoiden vanhempien tai huoltajien kanssa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Kuntoutusohjaaja laatii psykologin päiväohjelman tämän ollessa oppilaitoksella ja toimii opiskelijahuoltopalaverin sihteerinä.

Koulutusjohtaja antaa toiminnalle pääsuunnat ja auktoriteettiä. Hänellä on valtuudet tehdä päätöksiä, jotka vaativat rahallisia resursseja.

Laajennettu opiskelijahuoltoryhmä:

Terveydenhoitaja vastaa ennaltaehkäisevästä terveydenhuollosta. Hän suorittaa terveystarkastukset uusille opiskelijoille. Terveydenhoitaja antaa opiskelijoille keskusteluapua ja terveystietoa. Lääkäri on tavoitettavissa terveyskeskuksessa eikä osallistu opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin. Hän kirjoittaa opiskelijoille tarvittavia lausuntoja kuntoutukseen liittyvissä asioissa.

Psykologi osallistuu ennalta sovittuihin opiskelijahuoltopalaveriin. Hän suorittaa tarvittaessa testejä, antaa keskusteluapua opiskelijoille ja toimii asiantuntijana kokouksissa. Lisäksi hän antaa henkilökunnalle konsultaatioapua.

Opiskelijat saavat erilaisia *terapiapalveluja* henkilökohtaisten tarpeidensa mukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi fysioterapia, puheterapia ja supportiivinen terapia. Terapiat ostetaan yksityisiltä palveluntarjoajilta ja ne toteutetaan joko oppilaitoksen tai yrittäjien tiloissa palvelusta riippuen.

Tarvittava *muu henkilöstö*, esimerkiksi opiskelijan vanhemmat tai oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva henkilö kutsutaan kokouksiin tarvittaessa.

4.3. OPISKELIJAHUOLLON ULKOVERKKO

Vanhemmat tai huoltajat ovat tärkeässä roolissa opiskelijan kokonais kuntoutuksellisissa asioissa. Vanhempiin otetaan yhteyttä aina, kun päätetään suuremmista opiskelijaa koskevista asioista.

Kotikunnan työntekijät ovat tärkeässä asemassa koko opiskelijan opintojen ajan. Tiivistä yhteistyö kotikuntaan on opintojen loppuvaiheessa, jolloin suunnitellaan ja järjestetään opiskelijan asuminen ja siinä tarvittavat tukitoimet kotikunnassa sekä opiskelijan työpaikka. Kotikunnan työntekijät tuntevat omien kuntiensä palvelut parhaiten ja osaavat näin auttaa opiskelijaa, tämän vanhempia ja oppilaitoksen henkilökuntaa valmiina olevilla yhteyksillään.

Vammaisjärjestöjen työntekijöiden kanssa tehdään yhteistyötä. He ovat oman alansa asiantuntijoita.

Asiantuntijat ja verkostoyhteistyö

Opiskelijoiden palveluiden tarpeet vaihtelevat hyvinkin paljon. Oppilaitos tekee yhteistyötä hyvin laajan asiantuntijaverkoston kanssa. Jokaisen opiskelijan tilanteeseen pyritään löytämään hänen tarpeisiinsa parhaiten soveltuva yhteistyötaho. Bovalliusammattiopiston tukipalvelu- ja asiantuntijaverkostoon kuuluvat muun muassa seuraavat:

- kuntien sosiaali- ja terveystoimi (avustaja-, kuljetus- ja asumispalvelut)
- kuntien koulutoimi
- peruskoulun oppilashuolto
- ammatilliset erityisoppilaitokset
- nuoriso- ja vapaa-aikatoimi
- KELA
- työvoimaviranomaiset
- poliisi

- sairaaloiden poliklinikat, erikoissairaanhoido
- kuntoutuslaitokset
- vammaisjärjestöt (Kuurojen Liitto, Kuulonhuoltoliitto, Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto, Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto)
- mielenterveystoimistot
- A-klinikat
- yksityiset terapiapalvelujen tuottajat (puheterapia, fysioterapia, psykoterapia, ratsastusterapia)
- yksityiset asumispalvelujen tuottajat
- viittomakielen tulkkipalvelu
- apuvälinepalvelut
- kuntoutustutkimuslaitokset

(Bovallius-ammattipiston Erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Hei-
nonen, I. 2006)

4.4. YHTEISTYÖN KEINOT

Koska opiskelijahuoltopalaverit ovat yhteistoiminnallista tiimityötä, on niihin osallistujien hyvä muistaa joitakin työskentelyn perusajatuksia. Työskentely on aina toinen toisensa opettamista ja toinen toiseltaan oppimista. Tarkoitus on, että osaamista jaetaan mahdollisimman paljon. Tietojen panttaaminen on vääränlaista vallan käyttöä. Etenkin nuoret ja vähän aikaa sitten oppilaitokseen töihin tulleet tarvitsevat käytännön neuvoja ja apua pitkän työkokemuksen omaavilta kollegoiltaan. Onnistunut työskentely rakentuu toinen toisensa kunnioittamiseen ja keskinäiseen luottamukseen. Hyvän työskentelyn edellytyksiä ovat tiimin jäsenten ajan tasalla pitäminen myös kokoontumisten ulkopuolella sekä vaihteluvuorollisuuden ehdoton noudattaminen. (Mäki-Tikkala, A-L. 2006)

Kaikessa toiminnassa tärkein asia on opiskelija, hänen hyvinvointinsa ja oppimisensa.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Opiskelijahuoltopalvelut herättivät mielenkiintoa kaikissa työntekijöissä, joiden kanssa aiheesta keskustelin. Asia koettiin tärkeänä. Kuitenkin aiheesta on oppilaitoksessa monenkirjavaa tietoa ja kokemuksia. Tämän vuoksi on tarpeellista lisätä keskustelua asiasta, sillä se koskee jokaista oppilaitoksessa työskentelevää.

Kunnollinen perehdyttäminen opiskelijahuoltopalveluihin koettiin puuttuvan. Tämä olisi hyvä kehittämisen kohde tulevaisuudessa. Oppilaitos tarvitsee selkeän perehdyttämiskäytännön, jossa opiskelijahuolto on yksi osa-alue. Työni voisi toimia lähdemateriaalina opiskelijahuoltopalveluiden osalta.

Tiivis koulutus opiskelijahuollosta nykyisille työntekijöille on tarpeen. Koulutuksessa on hyvä selvittää kaikille yhteisesti termit, joita opiskelijahuollosta puhuttaessa käytetään. Yhteiset toimintatavat on tuotava kaikkien tietoon ja vastuun jakautumisesta on tarpeellista keskustella yhdessä. Näin toimittaessa oppilaitos voi varmistaa tasaisen opiskelijahuollon palvelun laadun, kun asiat eivät jää kunkin työntekijän oman tulkinnan varaan. Tulkinnan vaara on olemassa, jos työntekijä lukee opiskelijahuollosta annettuja ohjeita yksin, eikä voi keskustella niistä kenenkään kanssa. Yhteisessä koulutuksessa on mahdollisuus peilata omaa näkemystään asiasta muiden näkemyksiin.

Opiskelijahuollon kehittäminen Bovallius-ammattiopistossa jatkuu niin, että kokoan tämän työn kappaleesta 4, jossa käsitellään opiskelijahuoltoa Bovallius-ammattiopistossa, opasvihkosen, jota voidaan pitää käsityökaluna oppilaitoksen työntekijöille.

6. LÄHTEET

Bovallius-ammattiopiston erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Ikonen, O., Virtanen, P. (Toim.) 2003. Hojks II. PS-kustannus. Jyväskylä. Opetus 2000.

Hahtala, S. 2006. Vastaava ohjaaja. Bovallius-ammattiopisto. 24.10.2006. Haastattelu

Heinonen, I. 2006. Kuntoutusohjaaja. Bovallius-ammattiopisto. 11.10.2006. Haastattelu

Hjelm, E. 2006. Psykologi. Kuhankosken erityisammattikoulu. 9.10.2006. Haastattelu

L 21.8.1998/630. Laki ammatillisesta koulutuksesta. Viitattu 9.10.2006. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Mäki-Tikkala, A. 2006. Koulutusjohtaja. Bovallius-ammattiopisto. 23.10.2006. Haastattelu

Pakarinen, P. 2006. Erityisopettaja. Bovallius-ammattiopisto. 31.10.2006. Haastattelu

Www.oph.fi. Viitattu 8.10.2006.

<http://www.oph.fi/pageLast.asp?path=1,436,24368,31622,31623,33158>

7. LIITTEET

Kuva Bovallius-ammattipiston opiskelijahuoltoverkosta

Muistio Bovallius-ammattipiston opiskelijahuoltopalaverista -lomakkeet

Opiskelija: _____

Päiväys: _____

Läsnä: _____

Tilannekatsaus:

Opiskelussa:

Mitä ongelmia oppimisessa, mitä vahvuuksia opiskelussa, itseohjautuvuus, tarkkaavaisuus

Mitä ongelmia vuorovaikutuksessa?

Asuntolassa:

Kotona:

BOVALLIUS-AMMATTIOPISTO

OHO- RYHMÄN MUISTIO

Jatkotoimenpiteet:

Opiskelussa:

Työnjaosta sopiminen (kuka tekee ja mitä)

Asuntolassa:

Työnjaosta sopiminen (kuka tekee ja mitä)

Kotona:

--

Työnjaosta sopiminen (kuka tekee ja mitä)

Muita huomioita:

Muistion laati:

Ryhmä _____

Päiväys: _____

Läsnä: _____

Tilannekatsaus: _____

Jatkotoimenpiteet: _____

Muuta huomioitavaa:

Työnjaosta sopiminen (kuka tekee ja mitä)

Muistion laati: _____